

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Lokalhistorisk Forening
for
Dybbøl, Ulkebøl og Sønderborg

Ormstoft kro anno 1905

**Deltag i foreningens
Generalforsamling
(Se løsblad)**

Arkivernes data og åbningstider

Arkiv Data:

Arkiv-Nyt 23. årgang udgives af:

Lokalhistorisk Forening for
Dybbøl, Ulkebøl og Sønderborg

Bestyrelsen for Lokalhistorisk Forening:

Formand Knud E. Sørensen
Næstformand Ralph Bertelsen
Kasserer Kai Viggo Jørgensen
Best-medlem Marianne Drostrup
Suppleant Chr. Seeberg
Suppleant Carl Matthies

Arkivet Asylvej 1, Sønderborg

Tlf. 74 43 27 10

E-mail: sdbg.arkiv@mail.tele.dk

Leder: H.C. Carstensen

Arkivet Torvet 12, Ulkebøl

Tlf. 74 42 93 66

Email: ulkeboel.arkiv@mail.tele.dk

Leder: Sophie Rasmussen

Den selvejende institution

Lokalhistorisk Arkiv for Dybbøl, Ulkebøl og Sønderborg

Formand Kai Viggo Jørgensen
Næstformand Mimi Bonefeld
Sekretær Karin Erichsen
Kasserer Knud Bjerring

Best-medl. Frode Jørgensen
Best-medl. Sophie Rasmussen

Redaktion for Arkiv-Nyt

H.C. Carstensen

Kai Viggo Jørgensen

Arkivernes åbningstider:

Arkivet Asylvej 1

Mandag kl. 0900 – 1200

Onsdag kl. 1500 – 1700

Arkivet Ulkebøl

Tirsdag kl. 1000 – 1200

Onsdag kl. 1930 – 2100

Hjemmeside:

www.sdbglokalarkiv.dk

www.skla.dk

Vi minder om arkivernes slogan:
Smid aldrig gamle papirer og billeder
væk
men aflevér det hele på arkiverne!

Vi sorterer, registrerer og opbevarer
for eftertiden!

”Antik-Andersen”

Kromand og antikvitethandler

Kristian Kristensen Andersen var født i Kalvslund ved Ribe i 1889. Han købte i 1920 Hundslev Kro, men solgte den igen allerede i 1921 da han var blevet træt af at være kromand – bl.a. fordi som han sagde: ” Det er jo en bestilling, hvor man skal drikke sig ihjel for at leve!”

Familien Andersen flyttede herefter til Sønderborg, hvor han i begyndelsen kørte hyrevogn og senere kørte han rundt som handelsmand og agent. Han solgte bl.a. uldtøj fra Hammerum og Ikast og da pengene i hjemmene var små, skete betalingen ofte i form af gamle sager.

I 1935 købte Andersen hjørneejendommen Brogade 1 og det var her, han startede en egentlig antikvitethandel.

I 1943 solgte Andersen Brogade 1 og flyttede nu sin bolig til Perlegade 20 og lejede forretningslokaler i Jernbanegade 33.

Andersen var en farverig person om hvem der går mange anekdoter, der dog ikke skal refereres her.

Den 17. februar 1967 fandtes Andersen myrdet i sin lejlighed på Perlegade, men trods omfattende efterforskning er mordet aldrig opklaret.

kvj

Det danske flådefartøj Olfert Fischer og Sønderborg

Korvetten Olfert Fischer besøgte d. 21. august 2008 Sønderborg, hvor skoleklasser blev inviteret ombord for at se skibet og deltage i forskellige konkurrencer. En af præmierne i konkurrencerne var en tur med skibet.

Kort efter besøget i Sønderborg blev det meddelt, at skibet trækkes ud af aktiv tjeneste og fortsætter som øvelsesskib/ skoleskib.

Når man hører om Olfert Fischer er man i dag fristet til at trække på smilebåndet, fordi skibet inden for de seneste år har været midtpunkt i et par uheldige episoder: en (næsten) grundstødning og en øvelsesskydning, som traf et sommerhus.

Derfor kan det være på sin plads at minde om, at Olfert Fischer tidligere har været midt i begivenhedernes centrum ved vigtige begivenheder i Danmarks historie.

I nyere tid, dvs. ved Iraks besættelse af Kuwait d. 2. august 1990 og den efterfølgende periode blev Olfert Fischer Danmarks bidrag til at opretholde fri sejlads i Den persiske bugt. Skibets mission forløb fredeligt, men betegnede faktisk et stort brud med tidligere dansk udenrigspolitik, idet det blev første trin i en ny aktivistisk udenrigspolitik med militær indsats i det tidligere Jugoslavien, Irak og Afghanistan. Sidste gang Olfert Fischer deltog i denne sammenhæng blev i 2003 ved besættelsen af Irak.

Dette skib var nummer to skib med navnet Olfert Fischer. Det blev søsat i 1980 som det andet skib af tre i Niels Juel-klassen. De to øvrige fik navnene Niels Juel og Peter Tordenskjold.

Før dette skib var der i 1903 blevet bygget Olfert Fischer nummer ét – et panserskib. Dette panserskib blev bygget i en serie med to andre, nemlig Herluf Trolle (1898) og Peder Skram (1908), meget svært bevæbnede og hurtige (damp)skibe på den tid. Disse skibe kom til at spille en vigtig rolle i Danmark under 1. verdenskrig, idet de beskyttede de danske minespærringer i Storebælt.

Olfert Fischer kom også til at spille en vigtig rolle i Sønderborgs historie, idet det bragte de første danske soldater til Sønderjylland i forbindelse med genforeningen. Soldaterne udgjorde den såkaldte Sønderjydsk Kommando.

Skibet ankom til Sønderborg d. 5. maj 1920 og blev modtaget af en

stor menneskeskare på havnen, byens indbyggere, honoratiores og, som man kan se på billedet, en gruppe franske soldater (med alpehuer), der var placeret her i forbindelse med folkeafstemningen 1920. Chef for de danske tropper var oberst C.C.F. Moltke, der havde familietilknytning til Slesvig. Ved landgangen blev han modtaget af en lille pige, klædt i rødt og hvidt, med en buket røde og hvide blomster. Og efter en omfattende modtagelse fik han af de franske tropper overladt kasernen som de danske troppers opholdssted.

PS. Olfert Fischer (1747-1829) var en fremtrædende dansk søofficer, der bl.a. var ansvarlig for Københavns forsvar under slaget på Reden d. 2. april 1801 og gjorde en stor indsats der. Karrieren afsluttedes med en viceadmiral-grad.

”Olfert Fischer” på havnen i Sønderborg
1920

Min tid med malermester Chr. Paulsen

Lokalhistoriker og den foreløbig sidste ”Æresborger” i Sønderborg

I april 1956 kom undertegnede - som dengang lige var blevet 15 år - i malerlære hos malermester Jacob Jacobsen. Han havde på daværende tidspunkt byens største malerforretning, der lå på adr. Kongevej 12 - næsten lige over for det daværende Kongevejshospital.

Jeg havde vel været i lære en måneds tid, da jeg første gang mødte den senere æresborger i Sønderborg malermester Chr. Paulsen.

Vi skulle hente noget stilladsgrej som en 3 - 4 malermestre i fællesskab havde liggende lige ved siden af Paulsens lille malerværksted, der lå i gården ved Løngang 7. Her havde han også bopæl.

Paulsen kom ned og snakkede lidt med os. Han var iført plusfours bukser og spejderstrømper og så havde han, som det var karakteristisk for mange malermestre dengang, en hvid malerkittel på. Dette var mit første egentlige møde med Paulsen. Men det skulle så sandelig ikke blive det sidste.

Omkring midten af september samme år, skulle jeg som et led i min uddannelse gå i ”Teknisk skole”. Skolen havde dengang til huse i det nordøstlige hjørne af Sønderborg Slot. Det var inden den store ombygning af slottet fra 1964 og frem til 1974.

Her traf jeg så igen på Paulsen som underviste os i dekoration og farvelære. Derudover fik vi også undervisning i geometri og frihåndstegning. Disse fag havde vi dog andre lærere til. Foruden malerlærlinge var der også urmagere, tandteknikere og en enkelt skibstømrer. Undervisningen foregik fra kl.18.00 og til kl.21.00 de fire første hverdage om ugen i hele vinterhalvåret. Når klokken nærmede sig 20,45 sagde Paulsen sommetider, når han mente at aftenen var gået godt, at vi kunne pakke sammen for idag. Så var der nemlig mulighed for at springe på cyklen og komme i biografen (vi sagde altid kino) inden forestillingen kl. 21.00. Sønderborg havde jo i halvtredserne to af disse, nemlig Kino Palæet og Kosmorama.

Det var i samtlige fire læreår, at man gik på teknisk skole i vinterhalvåret. Forstanderen for Teknisk skole var i øvrigt malermester N.K.Kristensen.

I januar 1958 begyndte jeg så på den såkaldte "Malerdagskole" der dengang havde lokaler i den "gamle" håndværkerskole på Sdr. Landevej. Malerlærlingene havde domicil oppe under loftet, i nogle hyggelige lokaler med skråvægge. Foruden Paulsen, som underviste os i tapet, maling og materialelære, havde vi malermester Franz E. Hansen til imitation og åring og sidst men ikke mindst min læremesters søn Peter Jacobsen.

Senere startede han firmaet "PeterJ-skilte" på Damgade. Peter havde vi selvfølgelig til skiltemaling og frihåndstegning. Vi gik på skolen i hele januar og februar. Det var jo meget praktisk for malermestrene at have os gående der i de to vintermåneder, fordi det normalt var den periode af året hvor der var mindst malerarbejde at lave. Jeg gik der i vinteren 1958, 1959 og 1960. Dagskolen startede kl.8.00 om morgenen og varede - kun afbrudt af en times frokostpause - frem til kl.17.00 alle fem hverdage om ugen.

Kl.18.00 mødte jeg så Paulsen igen på Sønderborg Slot.

Paulsen havde et rigtig godt tag på os malerlærlinge, han blev aldrig gal, men havde en speciel måde at tackle os på, når nogen kom lidt for godt i gang med at lave sjov og ballade. Bl.a. kunne han på sin lune måde, hurtigt få os til at falde ned igen og måske føle os lidt flove, når han kom med én af sine karakteristiske bemærkninger. Der kunne lyde sådan:

Citat: Nå lille kokkemand va æ det for naue hønsmaling du hæ laue, det æ jo fyldt med pommerske bjælker og norske kampesten!

Eller som den dag, én af malerlærlingene havde fået trukket nogle meget skæve og buede streger på sit opspændte brune kaduspapir.

Citat: Det lichne jo æ bølge ue ve æ skydestrand i en efterårsstorm.

I marts 1960 aflagde jeg svendep prøve og havde udlært som malersvend 1. april samme år. Dette var samtidig afslutningen på min tid sammen med Paulsen. Senere hen var Chr. Paulsen altid god for en kvik bemærkning eller en lille snak når vi mødtes.

De små bøger - Sønderborg i forvandlingens tegn - som han senere skrev, har jeg læst op til flere gange og med lige stor begejstring hver gang.

Ralph Bertelsen.

(Se billede af Poulsen på bagsiden!)

Nyt fra Arkivet Asylvej Sønderborg

Igen kan vi glæde os over de mange besøgende som vi har haft i løbet af sommeren. Der har været gæster som havde til opgave at udgive en bog som de manglede oplysninger til og dem som søgte oplysninger til brug i slægtsforskning.

Kulturmatten var i år godt besøgt og vi havde fornøjelsen at hilse på mange nye som endnu ikke havde besøgt os.

Den gamle tradition om en aften på Dybbøl bibliotek må vi desværre udskyde til et senere tidspunkt.

Det var med sorg at vi tog afsked med vor mangeårige medarbejder og fotograf Frede Jørgensen som døde sidst i september.

Arkivmedarbejderne er for tiden ved at forberede overgangen fra vort gamle registreringsprogram til et nyt program som kører i Windows. Når det hele kører kan man via internettet hente oplysninger om, hvad der ligger på arkivet.

Besøg vor hjemmeside på www.skla.dk hvor alle arkiver i Sønderborg kommune er at finde, her er altid nyt fra arkiverne.

H.C. Carstensen
Arkivleder

Kransenedlægning i anledning af 90-året for afslutningen af 1. verdenskrig

Nyt fra Ulkebøl-arkivet

Arbejdet på arkivet går godt og der trykkes lystigt på tasterne. Vi registrerer meget – både materiale og billeder ligesom vi er ved at få opdateret vores bogsamling.

I november 2008 har vi haft indbrud to gange! Det er ikke rart at skulle rydde op efter disse indbrud og den sidste gang stjal man endda 3 computere og vores eksterne harddisk.

Vi har været ude og vise lysbilleder en enkelt gang og det var en rigtig god eftermiddag.

Vores hjemmeside er kommet i gang igen og der vil blive løbende udskiftninger.

Sophie Rasmussen

Transport af træstammer til udskibning fra Stenholt

Familien la Motte **...en Sønderborg Familie i 3 generationer**

En tilfældig forespørgsel på arkivet gjorde, at jeg fattede interesse for at ”grave” lidt nærmere i denne familie, der viste sig at have markeret sig såvel kulturelt som erhvervsmæssigt i Sønderborg i anden halvdel af 1800-tallet og begyndelsen af 1900-tallet.

Familien la Motte (navnet er fransk og betyder vistnok ”jordklump”) stammer fra en huguenot-slægt, der bl.a. slog sig ned i Nordborg i slutningen af 1700-tallet.

Den første la Motte i Sønderborg var **Christian Jeremias la Motte**, der var født i Nordborg i 1796 og døde i Sønderborg i 1886. Det eneste, jeg har kunnet finde om ham var, at han var købmand – hvilket på den tid var et vidt begreb – og at han havde et såkaldt ”lånebibliotek”.

Hans bror, **Friedrich Carl la Motte**, der ligeledes var født i Nordborg, var gæstgiver og grynmøller i Sønderborg. Han boede i Perlegade 87 og blev bl.a. indvalgt i Stænderforsamlingen i 1852.

Christian Jeremias’ søn **Ulrich Chr. Fr. la Motte** var noget mere kendt idet han var boghandler (”Alsenbuchhandlung” – senere Fuglsangs Boghandel) med adresse på Perlegade 1 – nu hørecenter. Udover boghandlen startede han ”Sonderburger Zeitung”, som var den tysksindede del af befolkningens avis.

Tredje generation var **Christian de la Motte**. Han blev født i 1868 og efter skolegang i Sønderborg og studentereksamen i Altona studerede han flere steder i Tyskland med henblik på en løbebane indenfor diplomatiet. Han blev dr. phil., men nåede ikke at begynde på den ønskede levevej idet han kort før århundredskiftet (1800/1900) på grund af faderens død måtte tage hjem til Sønderborg og overtage faderens virksomhed. Han ledede i begyndelsen familiefirmaet på sin mors vegne idet boghandelen dog blev solgt til en H. Gwallig. Da Sønderborg Bank krakkede, blev han ydermere direktør for dens efterfølger, Kreditbanken (senere Sonderburger Bank). Det var under hans ledel-

se, den kendte bankbygning (nu Danske Bank) blev opført ligesom han – sammen med Peter Helmer – solgte bankens hidtige domicil, Perlegade 28, til købmændene Harald Helmer og Viggo Jørgensen. Også byrådet havde glæde af hans arbejdskraft idet han satte sit fingeraftryk på udviklingen af Ladegårdens jorder, udbygningen af Østergade, valget af steder til bygning af skolerne (Ahlmann- og Statsskolen) og domhuset samt flytningen af gasværket fra Strandvej til Skovvej.

Christian de la Motte var endvidere medlem af kredsagen og menighedsrådet.

Efter genforeningen forblev han i byrådet indtil marts 1921.

Da Landmandsbanken overtog Sonderburger Bank og Sonderburger Zeitung efter moderens død var blevet til et aktieselskab flyttede han til Tyskland, hvor han levede resten af sit liv. Han døde 79 år gammel i 1948.

Chr. de la Motte boede Strandvej 3 – bedre kendt som ”van Toornburgs villa”.

En anden gren af familien la Motte var **Conrad Adolph Christian la Motte**, der drev Hotel Stadt Hamburg (i dag Jensens Bøfhus), der bl.a. husede byens første teatersal.

Han stammede fra Hohenwestedt i Tyskland og udover driften af Stadt Hamburg blev han i 1849 indvalgt i byrådet. Han døde i 1864 og blev begravet i Ulkebøl.

Strandvej 3

Mindeord

Efter længere tids tiltagende svaghed og et langt sygehusophold døde arkivets mangeårige medarbejder, **Frederik Jørgensen**, fredag den 26. september.

Vi vil mindes ”Frede” som en hyggelig og trofast kollega, der viede en stor del af sin pensionisttilværelse til arbejdet på arkivet – ja, arkivet var i de senere år en stor del af hans liv.

Fredes arbejde koncentrerede sig især om arbejdet med fotos – både affotograferinger af gamle fotos, men også nye som han optog på sine mange ture på sin elskede knallert. I mange år var Frede et aktivt medlem af vores ”Dybbølgruppe”, der hvert år arrangerer foredrag på Dybbøl Bibliotek.

Udover arbejdet med fotos var Frede en mand, der besad en stor viden og det skete ofte, at vi ”yngre” måtte ty til ham, når der var noget, vi var i tvivl om.

For sin store og trofaste indsats blev Frede for nogle år siden udnævnt til æresmedlem af Lokalhistorisk Forening for Dybbøl, Ulkebøl og Sønderborg.

Kai Viggo Jørgensen

For 50 år siden

I en avis fra 8. september 1958 har vi læst, at der den 1. september 1958 var registreret 1639 TV-apparater i Sønderborg amt (en tilvækst siden 1. august på 31 apparater—var der noget med en fodboldturnering?)!

RADIOMAGASINET præsenterer:

2 fjernsynsmodtagere

LL. type 784-17
17" skærm
2 højtalere
vælgbar eller udele
kr. 2198 —

LL. type 783-21
17" skærm
2 højtalere
vælgbar eller udele
kr. 2296 —

DEMONSTRERES OVERALT

Radiomagaset

HANS HANSEN
Perlegade 54 - telefon 23855
Sønderborg

Isbrydning på Mølledammen

Det lyder som en vittighed, men var tidligere en vigtig beskæftigelse for mange af Sønderborg Eksportbryggeris arbejdere i vintermånederne!

Det naturfrosne vand var i gamle dage en kærkommen gevinst for bl.a. bryggerierne i tiden før de moderne kølemaskiner gjorde det muligt at fryse vandet på kunstig vis. Isen kunne lagres i mange måneder i bryggeriets kælder.

Den brudte is blev flådet i land på en jolle og en transportør sørgede for læsning af den kraftige hestevogn.

Isen benyttedes til at styre bryggeprocessen og isningsarbejdet foregik endnu i slutningen af 1940'erne.

På grund af bjærgningen af is kunne Mølledammen være en farlig skøjtebane og har da også kostet flere mennesker livet.

Arbejdsholdet med den særprægede opgave er fotograferet i 1926
Husene bagest midt i billedet ligger på Damgade

Månedens billede

Én af Ulkebøl-arkivets mere udadvendte aktiviteter er ”Månedens billede”, der præsenteres på biblioteket i Ulkebøl Centret.

Biblioteket har velvilligt stillet en iøjnefaldende plads til rådighed for denne planche, der redigeres af Mimi Bonefeld.

Det er i årenes løb blevet til en lang række interessante emner, der er fundet frem fra arkivets skuffer.

Et eksempel er beretningen om ”Træudskibningsstedet i Stenholt”.

Udskibningen er foregået på 2 måder: indtil 1929 lå der en bro der var udstyret med skinner, der gik helt oppe fra skoven. Et lille tog fragtede træstammerne ud til enden af broen, hvor de ved hjælp af skibenes kraner blev læsset ombord. Denne metode ophørte da broen blev ødelagt af isen.

Senere foregik det på den måde, at man med en stor bøjlevogn forspændt 2 heste kørte træstammerne ned til vandet. Hestene trak nu stammerne så langt ud i vandet, at de kunne flyde.

Ved hjælp af et reb blev stammerne nu roet ud til skibet, der lå fortøjet ca. 125 m fra stranden, og hejst ombord ved hjælp af skibets kran.

Kranen i Stenholt

Arrangementer forår 2009

Annonceres i Ugeavisen
i god tid inden arrangementerne

Torsdag den 12. februar kl. 19.00

I Ulkebøl Forsamlingshus

"Frihedskampen i Sønderborg"

v. Mogens Dyre

Kaffe m. kage kr. 55,—

TILMELDING til ét af arkiverne

Tirsdag den 10. marts kl. 19.00

Menighedshuset

Generalforsamling

Se løsblad

En lørdag i maj måned

Klinting udskibningssted og Fiskerhytten

Nærmere i Sønderborg Ugeavis

Arkivernes telefonnr.: 7442.9366 og 7443.2710

.....

OPFORDRING

Redaktionen modtager GERNE indlæg til bladet!

Deadline for indlæg til næste nr: 15.5.2009

Fra besøget på
Jollmanns gård
6. september 2008

Malermester
og æresborger i Sønderborg
Chr. Paulsen